

Fredericia kommune
Gothersgade 20
7000 Fredericia

Att. Arkitekt Irene Margrethe Jensen
irene.jensen@fredericia.dk

Center for Bygningsbevaring

Raadvad 40
DK-2800 Kgs. Lyngby

Tel +45 45 96 99 90
Fax +45 45 96 10 86

www.bygningsbevaring.dk
info@bygningsbevaring.dk

Vedr. Tvedgård Analyse og værdisætning af stuehuset til den bevaringsværdige gård, Vejlby Kirkevej 30

Historisk analyse

Huset er ifgl BBR opført i 1770, men må nok dateres til begyndelsen af 1800-tallet ud fra bindingsværket, den rummelige lofthøjde og de bevarede indvendige døre mm. To barokvinduer i østgavlen er tydeligvis genanvendte.

Det klassicistiske bindingsværkstuehus har fået påbygget en stor frontespice mod havesiden/vejen i 1930-erne, ligeledes i bindingsværk. Det er et interessant kulturhistorisk træk, at man har anvendt bindingsværk så langt op i tiden, det er ikke ses andre steder i landet, hvilket blev oplyst, skyldes at gården selv ejer egeskove.

Husets tag er belagt med røde tagsten, hvilket skønnes at være sket samtidigt med frontespice-udvidelsen, d.v.s. i 1930-erne.

Husets udvendige fløjdøre og sprossevinduer mod haven ser ud til at være skiftet ud med nye termovinduer og isolerede døre i 1990-erne. Huset er forsynet med centralvarme med radiatorer af ret ny dato.

Det meget kraftigt dimensionerede egebindingsværk, der er meget typisk for den rige østjyske bindingsværkstradition, står helt originalt. Netop Treldenæs, som gården ligger ved roden af er særlig kendt for sit gedigne bindingsværk med dobbelte dokker (lodrette tømmerstykker) i undertavlene. Bindingsværket er sorttjæret og de pudsede tavler rødkalkede i en meget kraftig rød farve med fine hvide stafferinger ind mod det sorte tømmer – også meget typisk for Treldenæs.

Indvendigt er huset præget af de for klassicismen meget smukke og velproportionerede rum med fine snedkerdetaljer, bl.a. på de originale døre.

Teknisk analyse

Det kraftige egebindingsværk er i yderst god stand. Der ses en del kosmetiske cement-reparationer, især i fodtømmeret og stolpeenderne, men bag dette og i resten af tømmeret er dette hårdt som sten.

Tagværket og tegltaget er fint, tæt og godt og behørigt understrøget.

Husets isoleringstilstand ser umiddelbart ud til at være rimelig, idet de fleste ydervægge af bindingsværk er forsynet med ca. 10 cm ekstra isolering indvendigt – dog ikke i de uudnyttede tagrum. Huset har isolerende dobbeltglas-vinduer overalt og yderdørene er nye, tætte isolerede døre. Huset er som nævnt forsynet med centralvarme i alle beboelsesrum.

Man fornemmede ikke fugt eller dårligt indeklima i huset under gennemgangen.

Arkitektonisk analyse

Den lange røde bindingsværkslænge, der ligger tilbagetrukket fra vejen med en pæn og typisk hegnet have foran udgør en fin helhed, både sammen med haven, og sammen med den meget store pigstensbelagte gårdsplads, med alle avlsbygningerne i behold.

I sig selv er stuehuset imponerende og smukt med sit fornemme og tømmerige bindingsværk, med dobbelt så mange stolper som i andre landsdele.

Gården, og især stuehuset, er en vigtig og berigende del af det fine kulturmiljø i området. Den store nye frontespice i bindingsværk fra 1930-erne er udført i tidens stil og proportionering, og klæder huset godt og viser en gård i bygningsmæssig udvikling på dette tidspunkt.

Værdisætning

De bærende bevaringsværdier ligger for stuehusets vedkommende især i husets historiske og miljømæssige tilknytning til stedet og gården, en tilknytning, der stadig er tydelig og vigtig. Dernæst repræsenterer det fornemme og imponerende egebindingsværk dels en lokal bindingsværkstradition, der er én af de rigeste i Danmark, dels en teknisk, arkitektonisk og håndværksmæssig kvalitet i sig selv.

De nye termovinduer mod haven kunne godt have været med de for klassicismen så typiske tynde sprosser i kitfals – ligesom gårdsidens vinduer.

Anbefalinger

Stuehuset er i rimelig god stand, sundt og godt, med et godt tag med lang levetid.

Bindingsværket skal befris for diverse cementreparationer, og disse skal enten erstattes med kalkmørtel eller udluses med nyt egetræ. Det er dog ikke særlig meget. Langt det meste egetræ er stenhårdt, og bliver som andet gammelt egetømmer, der ikke fugtes kritisk op over længere tid, hårdere og hårdere med årene.

Det skal anbefales at behandle bindingsværkstømmeret med sort trætjærefarve (pigmenteret trætjære) i stedet for den nuværende behandling med stenkulstjære. Når bindingsværket er repareret og nytjæret og tavlene nykalkede efter forskrifterne – her kræves umiddelbart ikke nævneværdige reparationer – vil denne behandling erfaringsmæssigt kunne holde i 8-10 år, før næste vedligeholdelse. Det samme interval skal påregnes til tegltages understrygning, så alt i alt kan man ikke sige at huset er voldsomt vedligeholdelseskrævende udvendigt.

Restlevetiden for tegltaget er erfaringsmæssigt 100 år, hvorefter tagstenene kan genbruges og holde i yderligere 150 år, og for bindingsværket mindst 200 år. Disse tal, både for vedligeholdelse og restlevetid baserer sig på konkrete erfaringer med tilsvarende ældre huse, vedligeholdt med de af Kulturstyrelsen anbefalede materialer og metoder.

Isoleringsmæssigt vil det være en forholdsvis nem øvelse at isolere med 20-25 cm isolering, vandret over loftet, der i dag er stort set uudnyttet. Ydervæggene ses at være efterisolerede med ca. 10 cm efterisolering, og må ikke, af tekniske grunde, a.h.t. bindingsværkstømmeret, isoleres yderligere. Vinduerne har isolerende dobbeltrude-systemer i alle beboelsesrum.

Byggeloven og Bygningsreglementet vil ikke kræve yderligere efterisolering af huset, dels fordi dette vil være fugtteknisk risikabelt (bindingsværksvæggene) eller urentabelt (gulvet). Man kan dog overveje, hvis gulvene fornemmes ubehageligt kolde om vinteren, at efterisolere gulvet, men det vil ikke være nødvendigt efter Bygningsreglementets eller Byggelovens krav. Da fodkulde først og fremmest skyldes kuldenedfald fra vinduerne, bør man i første omgang eftergå disse for utætheder.

Der henvises her til Kulturstyrelsens 'Information om Bygningsbevaring 2014':
'Efterisolering af bindingsværk' fra 2014:

http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/user_upload/kulturarv/publikationer/emneopdelt/bygninger/Bygningsbevaring/3.5_Efterisolering_af_bindingsvaerk.pdf

Med venlig hilsen

Søren Vadstrup
Arkitekt .a.a.